

Bir Hoca:

YAVUZ İ. AHUNDLU

1997 yılında modern edebiyatımızın ünlü isimlerinden biri, filoloji ilimler doktoru, profesör, Y.A. Memedoliyev Nahçıvan Devlet Üniversitesinin edebiyat bölüm başkanı, Azerbaycan Cumhuriyetinin emekli hocası Yavuz İbrahimhaliloğlu Ahundlu 70 yaşını tamamlamış olacak.

Yavuz hoca yüksek okulda bana 4 yıl eğitim vermişti. Şimdi ise yaklaşık 20 yıldır, onunla beraber çalışıyoruz. Bu yıllar içinde yakından tanıdığım, kişiliğine saygı duyduğum Yavuz Hoca hakkında kendi yürek sözlerimi söylemek imkânını bulmuştum. Bu nedenle de bir iki yıllık ısrarlı ricalarımdan sonra Yavuz hocadan benim bildiğim kadarıyla şimdilik kimsenin okumadığı hatıraları, mektupları ve dosyalarıyla tanıştım, şahsi arşivini gözden geçirdim.

Yavuz İbrahimhaliloğlu Ahundlu 1927 yılının Ocak ayının 7'sinde doğanın en güzel yerlerinden biri sayılan Ordubad şehrinde aydın bir ailenin doğmuştur. Burada çok sayıda ünlü adamlar yetişmiştir.

Yavuz hocanın babası İbrahim Halil Hacı Molla Hüseyinoğlu Ahundzade /Sovyetler devrinde Ahundov olmuştur A.İ. / 1895 yılında Ordubad şehrinde islamî ailesinde doğmuştu. Onun babası Hacı Molla Hüseyin 1861 yılında doğmuş. Irakta mükemmel dini eğitimi almış Ordubad'da öğretmen olarak çalışmış, bu nedenle ona "Ahund" çocuklarına ise "Ahundoğlu" diyorlarmış.

Ahund Hacı Molla Hüseyin 1892 yılında Ordubadın ünlü zenginlerinden ipek fabrikası sahibi Hacı Kerim Arablının ve tacir Hacı Ağbaba Erebdinin küçük kardeşi Suğra Hanımla evlenmişti. Onun bu nikahtan birkaç çocuğu olsada onlardan sadece üçü yaşamıştır. İbrahimhalil 1895 yılında, Ali 1898 yılında, Fatma 1901 yılında dünyaya gelmiştir. Ahundhacı MollaHüseyin ise toplam 42 yıl yaşamış 1903 yılında vefat etmiştir.

İbrahimhalil, dayısı Hacıkerimin yanında yaşamış yokluk içinde büyümüş. Bundan dolayı o hem din eğitimi almış hemde Ordubadda yeni açılmış ortaokulu bitirmiş, arap, fars ve rus dillerini öğrenmiş 1914-1919 yıllarda Culfa-Tebriz demiryolunda çalışan İbrahimhalil fikirlerini düşüncele-

Doç. Dr. Akif İMANLI

Nahçıvan Ü. Öğr. Üyesi

rini zamanın ciddi olaylarından etkilenir taşnakların soykırımları onu, topraklarının ve hemşehrilerinin müdafası için mücadeleye ruhlandırır.

1918, yılında Ordubadda Atranik'in haydutlarına karşı yerel bir müdafa Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyete genç Ahundzade başkanlık etti. Çocukluğunda çevikliği ve kahramanlığı ile tanınan İ. H. Ahundzadenin alayı düşmanın Ordubadda vahşilik yapmasına mücadele etmemiştir. Onun şahsi mücadelesi ve kahramanlığını şimdi övgüyle anlatıyorlar.

1918 yılının Mayıs ayının 28'inde Azerbaycan halkının çok asırlık tarihinde önemli bir hadise başverdi: Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti; ilan edildi. Bundan sonra İ. H. Ahundzade Gence Harb Okuluna gönderrildi, 1 yıl sonra aynı okulu bitirip yeni kurulan Azerbaycan Milli ordusunda zabıt olarak çalıştı.

1920 yılında Azerbaycanda Sovyet hakimiyeti kurulduktan sonra onuda hapsediyorlar 4 ay sonra serbest bırakılıp Sovyet ordusunda görevlendirilir. 1921-1923 yıllarında Nahçıvanda harbi hizmette olan İ. H. Ahundzade aynı zamanda Nahçıvan okullarında beden eğitimi hocası olmuş ve Nahçıvanda spor faaliyetinin önde gelenlerinden olmuştur. 1923 yılında askeriyeden sonra pedagoji çalışmalarını devam ettirmiş. 1923 yılında dayısının kızı Havva Hanımla evlenir. 1925 yılında oğlu Oğuz 1927 yılında Yavuz 1933 yılında kızı Tom-ris doğar 1933 de, İ. H. Ahundzade yeniden hapse atılır. Onu milliyetçilikle ve Türklükle suçladılar . delil olarak çocuklarına verdiği isimleri gösteriyorlardı.

O yıllarda çocuklarına Vlademir, Marlen, Karlen, Karl, Albert, Robert ,Sergo, Kamo, Maxim vs. gibi isimleri koyan hainler asıl Türk adlarını tehlikeli kabul ediyorlardı.

8 aydan sonra hapisten çıkan İbrahimhalil Hoca yine pedagoji eğitimini devam ettirir. Fakat sonraki yıllarda o baskılar altında kalmış ve işten atılmıştır.

1942-1944 yıllarında Alman Faşizmine karşı savaşta bulunmuş ve savaştan sonra tekrar öğretmenlik yapmış. 1957 yılında Nahçıvan Özerk

Cumhuriyetinde "emekçi hoca" adını almıştır. Yavuz Hoca o günleri şöyle hatırlıyor: " Babam bu açıdan çok sevindi. Söyledi ki hiç olmazsa 40 yıldan sonra bana asıl anlamda beraat verdiler. Bundan sonra sizi düşman çocukları gibi tanımayacaklar. 1 yıldan sonra 1958 yılının 8 Mayısında babam rahmetlik oldu."

İ. H. Hocayı Nahçıvan bilginleri saygıyla hatırlıyorlar. Herkes ona " Mirze " diye hitap eder ve saygı gösterirlerdi. Şu anda Nahçıvan Cumhuriyetinin stadyumu onun adını taşır.

Yavuz Ahundlu 1932. yılın ekim ayında 6 yaşını tamamlamış ve ilkolula başlamıştır. 1934-1935 ders yılında okurken Azerbaycan maarif komiseri Tağ Şahbazi Simurk Nahçıvana gelir. Küçük Yavuzun okuduğu okulda bulunur ve çocukların derecelerini kontrol eder. Yavuz ve Sona adlı bir kızı 4. sınıfa geçirir. Böylelikle Yavuz eğitimde 1 yıl öne atılmış olur. 1936-37 ders yılında 5. sınıfta okurken pekiyi puanlarına göre M.Kefilin "turnalar" kitabı hediye edilir, (aynı kitap onun kütüphanesinde değerli bir kitap olarak durur. A.İ.) Kitabın titül sayfasında yazılmıştır. "4. Yavuz Ahundova 1. dönemde pekiyi notu aldığından dolayı 1936-37 yılında ödül verilir. Müdür M. Memmedov 21.11.1937"

1941 yılında 9. sınıfı bitiren Yavuz 10. sınıfta okuyası olmadı. Nahçıvanda yeni açılmış iki yıllık üniversiteye bağlı kısa zaman hazırlık kursunu bitirip ve Üniversitenin fizik ve matematik fakültesini kazandı. Ama orada 1 ay okuduktan sonra eğitimini yarım bırakıp 3 aylık hesaplarlık kursunda okudu. 1942 yılının sonlarında babası orduya alındıktan sonra o, 1943 yılının ocağında, yani 16 yaşında emek işlerine başlamış ve önce Nahçıvan şehrindeki Boroşilav kohozunda, az sonra ise Nahçıvana bileşik Sovetabad (şimdiki Hoto-iAi) köyündeki kolhozda mühasebe yardımcısı olmuş ve bu esnada kendini ve kocası rahmetlik olmuş ve büyük oğlu orduya gitmiş teyzesinin ailesini (2 kişi) besliyordu.

1945 yılında savaş bittikten sonra 18 yaşındaki Yavuz Nahçıvan Öğretmenler Üniversitesinde tarih-filoloji öğrenmek için zor ilmi araştırmalara

başlayıp, Cumhuriyet elyazıları fondunda, farklı arşiv ve kütüphanelerde tutulan önemli senedleri, devri matbaa ve çeşitli alimlerin "Dumanlı, Tebriz" romanı hakkında yazdıklarını derleyip toplayıp 3 yıl içinde önemli bir ilmi eser ortaya çıkarır.

Bakü Devlet Üniversitesi Azerbaycan edebiyatı tarihi bölümünün emekçileri Penah Halilov ve İnyet Bektaşinin reyleri /istekleri/ esasında Y. Ahundlunun ilmi çalışması 14 Şubat 1964 yılında /protokol No: 19/ korunma tavsiye edilir. Filoloji fakültesinin ilmi şurası Prof. E. Abdullayevin başkanlığı ile bu yılın şubat ayının 26'sında kofedranın tavsiyesini müzakere edip, Yavuz hocanın ilmi çalışmasını müdafaya bırakıp ve Azerbaycan EA'nın muhbir üyesi Hamid Arashını ve Filoloji ilimler adayı /şimdi akademiktir. A.İ./ Bekir Nebiyevi resmi danışman tayin eder. İş ilave rey için Azerbaycan EA Nizami adına Edebiyat ve Dil üniversitesine gönderilir. Üniversitenin ilmi şurası akademik M Şıraliyevin müdürlüğü ile martın 30'da /protokol N: 5/ yüksek lisans yapılıp, ilim adamına laik kabul edilir.

1964 yılı Mayıs ayının 27'de Yavuz hoca Bakü Devlet Üniversitesinin filoloji fakültesinin ilmi şurasında adaylık seminerini yürekten anlatıyor. İلمي başkan Feride Vezirovanın 10 Eylül 1963 yılında yazdığı ve seminer zamanı okuduğu reyini gözden geçirelim: "250 sayfalık seminer zor ve zahmetli emeğin sonucunda yazılmıştı. Öğretmen M.S. Ordubadinin oldukça zengin arşivine bakarak kendi eseri için Hayli fakültesini kazanmış 1947 yılında üstün başarı diplomasıyla bitirir. O yılda Bakü Devlet Üniversitesinin filoloji fakültesine girer ve 1952 yılında üniversiteyi master diplomasıyla bitirir. Üniversitenin ilmi şurası onun yüksek lisans yapmasını ister. Yavuz Ahundlu talebeyken evlenmiş ve 2 çocuk babası olmasından dolayı önerilen teklifi kabul etmedi. Onu atama ile Nahçıvan öğretmenler Üniversitesine öğretmen olarak gönderdiler. Fakat üniversite kapandığında o, ortaokullarda çalışmak zorunda kalır. Doğrusu söylemek gerekirse onu Nahçıvan şehrindeki işçi-ğençler okuluna ders hisse müdürü tayin ettiler. Böylece Yavuz Ahundlu eğitim-öğretim vermeye başlayarak Nahçıvan şehrindeki farklı okullarda

öğretmen, ders hisse müdürü ve okul müdürü görevinde bulundu. O sık sık radyoda matbuatda konuşma ve yazılar yaptı, "Birlik" cemiyeti hatıyyla seminerler verir. Kendi sanatında da metodik tavsiyeler hazırlar, yüksek lisans yapmaya karar verir. 1958 yılında babasının zamansız ölümü onun yüksek lisans yapma arzusunu olanaksızlaştırır. Fakat Yavuz hocanın ilmi işlere çok büyük ilgisi vardır. Nihayet, Bakü Devlet Üniversitesi filoloji fakültesinin ilmi şurası 13 Şubat 1961 yılında /protokol No: 5/ "M.S. Ordubadinin' Dumanlı Tebriz romanı konusunda adaylık çalışması Yavuz Ahundluya doçentlik için tasdik edilir. Ünlü yazar ve alim Mir Cellal Paşayevin Müdür olduğu Azerbaycan edebiyatı tarihi bölümünde M.S. Ordubadi neslinin fedâkar araştırmacı doçent Feride Vezirovanın ilmi rehberliğiyle Yavuz Hocanın, büyük sanatkârın eserlerinden birinin bilgilerini toplamayı bilmişti ki, bu bilgilerin çoğu edebiyat aleminde şimdiye kadar bilinmeyen ilk defa kullanılan bilgilerdir. Resmi makamlar ve konuşma yapan semineriler esere büyük değer verirler. "Y. Ahundov bakış açısından hazırlıklı, fikirlerini açık ve ilmi bir dilde açıklamıştır. Yazmış olduğu; konuyla ilgili bütün arşiv belgeleri, o devrin matbuatına ve modern yazılı eserlerine eşittir."

(Mehmet Araslı 8 Mayıs 1964)

"Bizde düşünüyoruz ki Y. Ahundlu Cumhuriyetimizin başkentinden ve ilmi araştırma merkezlerinden yüksekokulların ve özellikle elyazmalarından hayli uzakta faaliyet gösteren mülayim bir öğretmenin, çalışkan bir araştırmacının imkânlarından da fazla iyi bir seminer yazmış, uzun yılların, büyük çabaların mahsülü olan bu eseri yazmıştır."

(Bekir Nebiyev 20 MAYıs 1964)

"Ünlü edebiyatçı Aziz Şerif Moskovadan gönderdiği reyinde yazıyordu." : "Y. Ahundlunun ilmi araştırması, ünlü Azerbaycan yazarının yaratıcılığına ve onun iyi romanına objektiflimi yaklaşımı ile seçilir. Eserin müspet yönü şudur ki yazar romanda olan ve zamanında araştırmacıların gözden kaçırdığı bir sıra mühim kusurları doğru görür..."

Tümüyle eser Azerbaycan edebiyatının ciddi problemlerinden biri hakkında yazılmış ilmi bir araştırmadır.

(Aziz Şerif filoloji ilimler doktoru 27 Nisan 1964 Moskova)

Yanya Seviyodun 5 Mayıs 1964 tarihinde "Y. Ahundlunun dili doğru ve aydındır. Görülüyor ki, uzun zamandan beri ortaokulda öğretmenlik yapması mantıklı ve devamlıdır. Yavuz hocanın seminerine Ekber Erivanlı, Latif Hüseyuzade, Muharrem Bayramov (Erivandan), ilmi araştırma pe-dogoji ilimler üniversitesinin elemanlarından Cemal Ahmedov Aziz Efendizade, Mir Abbas Aslanov ve diğerleri olumlu oy göndermişlerdi.

1965 yılının Ocak ayının 16'sında Aziz Şerif Moskovadan Yavuz hocaya şöyle bir telgraf gönderir. "İşin ocağın 13'de onaylanmış tebrik ederim." Bundan sonra da Yavuz hoca yinede pedo-goji ve ilmi çalışmalarını devam ettirir. Muhtar Cumhuriyetin modern hayatı yönünde faaliyet gösterir. 1965 yılının haziran ayında Bakü'de Nah-çivan günleri kutlanıyordu. Bir nedenle Yavuz Hoca Baküde çeşitli toplantılarda alimlerle öğrencilerle, emekçilerle Nahçıvanın edebiyat ve medeniyet pedogojisi hakkında konuşmalar yaptı. O günlerde onun Bakü gazetelerinde Nahçıvan yazarlarının yaratıcılığına dair birkaç makalesi yayımlanmıştır.

1965 yılının Ekim ayında Y. Ahundluyu Muhtar Cumhuriyetinin Eğitim İşlerinin Başkanı seçtiler. Bu görevde 2 seneye yakın çalışmıştı ki Nahçıvanda çok önemli bir olay oldu. 1967 yılı Eylül ayında yerli ilim adamları ve cemiyetin ısrarlı talepleri sonunda Azerbaycan Devlet pedogoji Üniversitesinin Nahçıvan Şubesi açıldı. Yavuz Hoca Şubenin Müdür Yardımcısı ve başhocasısı gibi göreve başladı. Bu Yavuz hocanın aklına yatan bir işti. O büyük hevesle seminerler veriyor, yeni yüksekokulun toplam 1-2 hocası 100'den fazla talebesiyle güzel çalışmalar yapılıyordu. Biz o zaman Yavuz Hocanın nasıl hevesle çalıştığını şimdi hatırlıyoruz. O, yorulmak bilmeden edebi düşüncelerin, çeşitli görüşmelerin gerçekleştirilmesine, öğrencilerin ilmi araştırmalarına rehberlik

ediyor. Bedii öz faaliyet idman yarışmaları gibi işlerin öncüsü oluyordu.

Y. Ahundlu 1969 yılının Ekim ayında doçent olduktan sonra şüra müdür yardımcılığı görevinden ayrılarak üniversitenin yeni açılan Azerbaycan Dili ve Edebiyatı bölümüne rehberlik etmeye başladı. Bölümün oluşumunda edebiyat, Azerbaycan Dili, yabancı diller ve Rus dili bölümleri açılmıştı. Yavuz hoca edebiyat bölümünün rehberliğini devam ettirir. 1970 yılının sonlarında Y. Ahundlu edebiyat bölümünün başkanı olur.

Aynı zamanda 1974-79 yıllarında üniversitenin eğitim ve ilmi işleri üzere prorektörü, 1986-88 yıllarında Tarih-Filoloji Fakültesinin dekanı olmuştur.

Yavuz hoca ister bölüm başkanı gibi, isterse çeşitli görevlerde çalıştığı zaman gençlere daima ilgi göstermiş, yetenekli gençlerin üniversitede kalmasına yardımcı olmuş, onların zamanında yüksek lisans yapmaları için her tür imkânı yaratmıştır. Kısa zamanda onlarca genç öğretmen, bu arada bu satırların sahibi de yüksek lisans tezinin Meliz Yavuz Hocanın yardımıyla vermişlerdir. Şu gerçeği söylemek yeterlidir ki, Yavuz hocanın özellikle ders verdiği; Azerbaycan Dili ve Edebiyatı ihtisasını bitiren talebelerinden biri doktorluk 12'si ise namzetlik tezini başarıyla vererek alimlik derecesi almış ve onlardan 6'sı şu anda profesörlerle aynı ekipte çalışıyor. (Genellikle, onlar üniversitenin çeşitli ihtisaslar üzere elemanlarından 1 kişi ilmiler doktoru, 54 kişi ilimler namzeti alimlik derecesi almıştır. A)

Y. Ahundlu prorektör olarak çalıştığı yıllarda üniversitenin maddi olanaklarını artırmış ilmi araştırmaların gelişmesinde de ayrı ayrı bölümler üzerinde ders planlarının hazırlanması yönünde çaba göstermiştir.

Yavuz hoca bu yıllarda ilmi araştırmalarından bir an olsun ayrılmıyor, kendi ilmi yaratıcılığını hevesle devam ettiriyor. Bunun sonucunda BDV'nin rektörü F. Bağırzadenin 20 Mart 1973 (No:8) tarihli emri ile "Azerbaycan tarihi romanı" konusu Y. Ahundlunun doktorluk tezi olarak kabul edilir.

İ.A.'nın "Modern Çağda dünya edebiyatının inkişaf safhaları" meseleleri araştırma şurasında, eserin ilmi meziyetlerini göz önüne alıp, bu konuyu tasvip eder. Yavuz hoca sabır ve inatla aktüel konu üzerinde ciddi araştırmalar yapar. Rus ve dünya edebiyatında tarihi roman yorumunun gözle, estetik prensiplerini derinden öğrenmeye başlar. Onun bu yıllarda tetkik ettiği konuyla ilgili çeşitli gazete ve dergilerde onlarca makalesi yayımlanmıştır.

1975 yılında "tarihi roman ve muassırlık" kitapçığı [(2C.)V. hacminde A.İ] 1979 yılında ise "Azerbaycan tarihi romanı" adlı, ünlü alim [(13. 2C) v hacminde A.İ.] ünlü edebiyatçı, A. Zamano- vunun ilmi redaktörlüğüyle basılmıştır. Eser edebi ve ilmi cemiyetler tarafından ilgiyle karşılanmış hakkında yazılar yazılmıştır. Büyük eleştirmen, filoloji ilimler doktoru Yahya Seyidov bu kitap hakkında şöyle yazmıştır: Muallim, 50 yıl içinde (yaklaşık) Azerbaycan yazarlarının kalemlerinden çıkmış tarihi romanları okuyup öğrenmiş, onlar hakkında yazılanları biryere toplamış ve genelleme yapmıştır. Yavuz Ahundlu bedii edebiyatta kendi aksini bulmuş belirli tarihi olaylarla ilgilenererek çeşitli tarihi kaynaklara başvurmuştur. Eserde görüldüğü gibi, o, Azerbaycan el yazmaları fonunda, büyük edip M.S. Ordubadinin ve bu arşivlerde çalışmış ve sonuçta bir sürü önemli fikirleri ilk defa araştırıp kaydetmiştir.

Prof. Davud Hacıyevinin Doçent Sadık Şükürovun ve diğerlerinin de eser hakkında olumlu fikirleri basın-yayımda yer almıştır. BDV'nun modern Azerbaycan bölümünün 26 Eylül 1979 yılında (protokol No:3) Yavuz Hocanın doktorluk tezini müzakere edip müdafaya layık görmüştür. BDV'nin filoloji fakültesinin ilmi şurası 24 EKim 1974 yılında (protokol no: 22) tezini genişçe müzakere ederek müdafaanın düzenlemesi için Azerbaycan İ.A. nizami Edebiyat Üniversitesine gönderilmesine karar verilir. O zaman Moskovada yüksek attestosyada komisyonu ilmi işleri, esasen doktorluk işlerinin müdafasında ciddi koşullar koymuştu ve müdafa bölümlerinin sayısını sabitlemişti. BDV'da filoloji dalında doktorluk tezinin müdafa şurası yoktu. Nizami Edebiyat Üniversite-

sinde kurul tarafından müzakere edildikten sonra, (bu müzakere 2 seneye yakın sürdü) 1981 yılının sonunda Nizami Edebiyat Üniversitesi Y. Ahund- lunun doktorluk tezini müdafaya bırakır. Ve resmi otoriteler tayin edilir. 1982 yılının Mayıs ayında tezinin aslı basılır. Daha sonra Moskovada yüksek komisyonun bülteninde tezinin müdafası için ilân verilir. Müdafa 1983 yılının Mart ayının 4'de Nizami adına edebiyat enstitüsü ihtisaslaşmış şurasında üniversitenin dekanı Azerbaycan İ.A.'nın muhbir üye E. Mirahmedovun başkanlığı ile toplanır. İşin ilmi meziyetlerini değerlendirmek için bazı reylerden örnekler vermek yararlı olur. Resmi oparent Prof. Cengiz Hüseyinovun görüşü de; (eser hakkında)

"...eser tarihi kronoloji planında yazılmıştır.

Muallimin seçtiği bu ilmi yol, hem ortaya koyulmuş problemlerin daha gerçekçi ve mantıklı bir şekilde halletmeye, hem de Azerbaycan tarihi romanının inkişafını devam ettirmek ve sistemleştirmek için merhaleler üzerinde tasnifin (açıklamasının) oluşmasına imkan yaratır. " Şunu da vurgulayalım ki C. Hüseyinovun görüşü edebiyat ve İnce Senet gazetesinde (18 Mart 1983 No: 11) tamamıyla basılmıştır.

Prof. Kulu Halilov şahsi görüşünü şöyle bildirir; "Azerbaycan halkının tarihini gözden geçirmek, onun gelişme safhalarını araştırmak çok değerli ilmi ve naziri edebiyatını derinden öğrenmek, böyle ciddi bir konuya objektif bilimsel bir alaka göstermek bütün bunlar eser sahibinin ilmi seviyesini ve eserin özelliklerini gösterir (14 Şubat 1983)"

Prof. Abbas Hacıyevin görüşü "Araştırma için tam anlamıyla şöyle diyebiliriz ki, Yavuz Ahundlu hocanın konusunun tekrar edilmez örneğidir. Onun modern baskısıyla, derinden kavrayıp tahlil ettiği eserlerin çoğunu, devrin yüksek inkişaf talepleri bakımından yaklaşmıştır. Tezde Azerbaycan tarihi romanları tam alınmış, onlar devrin edebi prosedürüyle çok yönlü tahlil edilmiştir... Eser uzun yılların zorlu, çok yönlü ilmi araştırmalarının ürünüdür. (12 Şubat 1983)"

Ünlü yazar ve alim Nirze İbrahimovun gönderdiği fikirler "Bu ilmi eserin" Azerbaycan tarihi

romanı" takdire şayan yönlerinden biri, araştırmada bağlı kalınmış materyallerin genişliğindedir. İleri sürülen fikirler yalnız Azerbaycan tarihi romanının edebiyatının tecrübesini değil Rus ve dünya edebiyatının birçok ünlü yazarının, bunlarla beraber alimlerinin de eserlerini esas alır. Azerbaycan tarihi romanının inkişafına çeşitli halkların edebi estetik fikirleri ve yetenekleri ile kıyaslamak, araştırmayı, tezde onun genellemeler ve milli hususiyetlerini daha doğru bir şekilde ortaya çıkarma imkanı verir. Mirze İbrahimov Azerbaycan A.t.A. Halk Yazarı 26 2 1983 BAKÜ

Müdafa şurasında çeşitli yerlerden gönderilmiş birkaç şeyde okunmuştur. Prof. Abas Zaman-su, Kâmran Memedov, Habib Babayev Filoloji nemzedi (şimdi, ilimler doktoru A.İ.) İsa Habibeyli şair dramatur Lamzik Muhtar konuşup eser hakkında kendi fikirlerini söylemiş ve tezin ilmi faydasından söz etmişti.

Yüksek İnceleme komisyonu 4 Kasım 1983 yılında Y. Ahundluya filoloji ilimler doktoru, alimlik derecesinin verilmesini onaylar. 1985 yılının Mayısının 12'sinde ona Prof. ünvanı verilir.

Yavuz hoca bundan sonrada ilmi araştırmalarını devam ettirir 1988 yılında "yazar" neşriyatı onu "tarih ve roman" adlı yeni monografyasını [104 V hacminde A.İ.) monografyası basılır. Azerbaycan Cumhuriyetinin bakanlar kurulunun 29 Aralık 1990 yılı 584 Nolu kararıyla Nahçıvan devlet pedogoji üniversitesine çevrildi. 1 sene sonra Azerbaycan bağımsızlığını elde etti. Bu olay Yavuz hocanın daha da içten çalışmasına sebebiyet verdi. Çirkin ellerin kötü niyetiyle ortaya çıkan Karabağ sorunu başladıktan sonra alim televizyon ve matbuatta defalarca demeç verdi. Karabağ hadisesinin kökü ve kaderiyle ilgili tarihi dil ve edebiyat meseleleriyle ilgili makaleler yazmıştır. Esasen ünlü edip M.S. ordubedinin 1911 yılında bastırıldığı "kanlı seneler" ilk defa olarak geniş bir şekilde araştıran Prof. Y. Ahundlu Cumhuriyetini çeşitli gazete ve dergilerinde şimdi bile önemini kaybetmeyen eser hakkında birkaç makale yazmıştır. Tahranda basılan "Varlık" dergisinin 1995 yılı 98-3 sayısında yayımlanmış "Kanlı senelerin ibret dersi" makalesi ermeni fitnesini komşu ülke okur-

larına aktarmakta çok önemli olmuştur. O hadiseler başladıktan sonra tartışmanın tarihi köklerini nedenlerini ve şimdiki gidişatını anlayabilmekteyiz. Prof. aynı zamanda dil, tarih, alfabe, edebiyat meselelerine dair onlarca değerli makalelerle Cumhuriyet yayınında hamle yapmıştır. Son yıllarda kardeş Türkiyede gerçekleştirilen uluslararası Kongrelerde konuşan prof. Y. Ahundlu bu konferanslar da bir dizi ilginç konuşma yapmıştır.

Göreve Azerbaycan İ.A.'nın yedek üyesi (şimdi asli üyesi A.İ) Bahtiyar Vahapzadede olumlu fikirler sunmuştur. "Azerbaycan tarihi roman" adlı eseri Y. Âhundlunun uzun yıllar devam eden ciddi araştırma ve gözlemlerin sonucudur. Y. Ahundov edebiyatımızda tarihi roman yazımının yaratılması ve inkişafını yazımın dikkate değer estetik . Azerbaycan edebiyatında ilk defa sistematik bir şekilde araştırmayı amaçlamasıdır. Muallim Rus ve Azerbaycan dillerinde yayımına ait gözde materyalleri her yönüyle öğrenmiş, uygun gördükçe, inkılaptan önceki Azerbaycan matbuatından istifade etmiştir. O, dünya, Rus ve Azerbaycan alim ve yazarlarının eserlerinde, örnekler göstermekle Azerbaycan tarihi romanının kendine has yönlerini genellemiş, onun yeni, önemli bir edebi değer olduğunu göstermiştir.

Y. Ahundov "Azerbaycan tarihi romanının" mimarı M. S. Ordubadinin tarihi romana dair görüşlerini, onun eserlerinde, özellikle yayımlanmamış, bu ünlü sanatçının tarihi roman alanındaki çalışmalarını geniş şekilde izlemiştir. Araştırma M.S. Ordubadi ile beraber M. Arif, M. Hüseyin, M. İbrahimov, S. Vurgun ve diğerlerinin tarihi yayına ait görüşlerine dayanarak Azerbaycan edebiyatında tarihi romanın yarırına imkanlarını kendine has yönlerini izah etmiştir. Eserde ilginç yönlerden biri de Azerbaycan edebiyatında tarihi yayımın uzun yıllar gözlenmesidir. Yazar nizamiden başlayarak bu yayımda yazılmış farklı farklı eserlerden örnekler verir. Yayım ile ilgili çeşitli görüşleri sunar, bununla beraber modern çağda Azerbaycan edebiyatında tarihi romanın 30'lu yıllarda çıktığını kabul ediyor.

Azerbaycan tarihi romanının genel edebi prensiplerle ilişkili şekilde araştırılması da eserin

faydalarından sayılmalıdır. Meselenin bu şekilde araştırılması ve teşekkülünü farklı farklı tarihi eserleri doğru değerlendirmekte yazara yardımcı olur. Eserde edebiyatımızda yaratılış tarihi romanların açıklaması esas olarak yapılır. Bu romanlar ilk defa geniş olarak tahlil edilmiş, hatalı ve eksik yönleri, edebiyatımızın genel inkisafında ki yerleri doğru olarak değerlendirmiştir. "B. Vahapzade 20 Nisan 1979"

1994 yılının 12-16 Eylülünde Ankarada yapılan 12. Türk tarih kongresinde "Karabağ meselesinin tarihi kökleri" hakkında bazı kayıtlar, 1995 yılı ekiminin 3-6'sında KKTC'de yapılan 3. Uluslararası Atatürk Sempozyumunda "Atatürk ve Azerbaycan milli azatlık hareketi" konusundaki konuşmaları dikkate şayandır. Onun ünlü edip M.S. Ordubadinin anlamlı hayat yolunu ve zengin yaratıcılığını geniş şekilde aksettiren (204 V hacmindeki) monografyası basıma sürülmüştür. Şu anda Yavuz hoca 3 yeni eserini tamamlamış ve basıma

hazırlamıştır.

"Benim Yurdum Nahçıvan" adlı edebi kayıtlarında Nahçıvanda doğmuş ünlü ilim ve medeniyet adamları ile yazarlarının yaratıcılığı konusundan bahsedilir. "Nahçıvanda edebi inkişaf kitabında ise 1920-90 yıllarında Nahçıvan edebi muhitini geniş şekilde inceler. 3. kitabı ise "aşkarlık ışığında düşünceler adındadır. Burada yazarın çeşitli yıllarda yazdığı politik makaleler toplanmıştır. Dileğimiz şudur ki, yardımsever hemşehrilerimiz bu eserin akışması için yardımlarını esirgememelidir. Yavuz hoca onlarla ilmi çalışmalara rey verip, on kadar doktorluk ve namzetlik tezinin müdafasında resmi operant olup, bu arada ünlü şair ve ünlü alim merhum Halil Rıza'nın doktorluk çalışmasına operantlık etmiştir.

Ömrünün olgunluk çağını yaşayan prof. Y. Ahundlu yine coşkun bir ihtirasla yaratmakta, gençliğin eğitim ve öğretim meselesine yakından ilgi göstermekte, ona sağlık, uzun ömür ve yeni yeni yaratıcılık uğurları diliyoruz.